

## בכורות פרק חמישי כל פסולי המוקדשין

משנה :

כל פסולי המוקדשין (קדשים שנפל בהן מום) הנאתן להקדש (אם מוכרין אותן ביוקר טובת הנאת הקדש היא; ובגמרא מפרשא כולה) : נמכרין באיטליז (בשוק שלוקחין הרבה ונמכר ביוקר) ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא (כדרך שהקצבין מוכרין בשר חולין), חוץ מן הבכור והמעשר (אם נמכרין ביוקר) שהנייתן לבעלים, פסולי המוקדשין הנייתן להקדש (בכור הנאתו לכהן ומוכר הבשר לכל מי שירצה, דבשר בכור נאכל לכל אדם והכהן נוטל דמיו; ולכהן קרי 'בעלים' של בכור; ומעשר - הנאת מכירתו ביוקר לבעליו ישראל היא, ומשום הנאת הדיוטות לא מזלזלין בקדשים לנהוג בהן מנהג חולין למוכרו באיטליז, אלא בביתו ואף על פי שלא יקפצו עליהם בני אדם כל כך; ואין נשקלין בליטרא אלא באומד, ואם יפסיד לית לן בה) ; ושוקלין מנה כנגד מנה בכור (שאם יש לו חתיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא - יכול לשקול בשר בכור כנגדה) .

(בכורות לא, ב)

גמרא :

'כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש' - אימת? : אילימא לאחר פדיונו הנאתן להקדש? הנאתן דבעלים הוא! אלא לפני פדיונו (ודמים להקדש) .

'נשחטין' (בתמיה: והיאך יכול למוכרו להוציא לחולין לאחר שחיתה) ? הא בעי העמדה והערכה (דבהמת הקדש אינה נפדית אלא מחיים, דכתיב (ויקרא כז, יא-יב) והעמיד את הבהמה לפני הכהן (נפסוק יב) והעריך הכהן אותה וגו') ! ?

הניחא למאן דאמר (בפרק בתרא דתמורה (דף לב:)) 'קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה' (איכא לאוקומי דנפדין ונמכרין לאחר שחיתה), אלא למאן דאמר 'היו בכלל העמדה והערכה' מאי איכא למימר?

אלא לעולם לאחר פדיון, ומאי 'הנאתן להקדש'? - אדמעיקרא (כשהבעלים פודין אותן מתחלה מיד ההקדש - איכא הנאה להקדש) : דכיון דשרי להו מר : דנמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא (אי שרית ליה לזבוני באיטליז לאחר פדיון) - טפי ופריק מעיקרא.

חוץ מן הבכור ומן המעשר, שהנייתן לבעלים (שאין נותנים שום דמים להקדש על בכור ומעשר בהמה) :

בשלמא בכור : באיטליז הוא דלא מיזדבן, הא בביתיה מיזדבן ; אלא מעשר בביתיה מי מיזדבן ? והתניא [נספרא בחוקותי פרשתא ה פרק יג משנה ד; תוספתא מנחות פ"ב מ"א] : 'בכור נאמר (במדבר יח, יז) [אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז] לא תפדה [קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה'] (ומשמע: בעלים אין פודין אותן, אבל) ונמכר חי (נמכר הוא לאחרים מְשֻׁבָּא ליד כהן), במעשר נאמר (ויקרא כז, לג) [לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירו ואם המר ימירו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש] לא יגאל, ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום' (ואין נמכר, דגמרין לא יגאל דהכא מלא יגאל, כדמפרש לקמן בשמעתין) ;

הא מילתא איקשיא ליה לרב ששת באורתא [בערב], ושנייה בקדמותא (ופירקה בהשכמת הבקר) מבריתא (ולקמן מפרש מאי ברייתא) : (ושני לה הכי) : הכא (מתניתין) במעשר בהמה של יתומים עסקינן, ומשום השבת אבידה (שאין יכולין לאוכלו כולו, ויסריח; ובמעשר בעל מום קמירי) נגעו בה (להתיר) .

רבי אידי - סרסיה (שמעיה [משרתו]) דרב ששת הוה ; שמעה מיניה, אזל אמרה (להאי פירוקא) בי מדרשא ולא אמרה משמיה ; שמע רב ששת - איקפד, אמר : מאן דעקיץ (מי הוא שעקצני ונשכני: שלא אמרה משמי) ליעקציה עקרבא (שמתא) .

ורב ששת - מאי נפקא ליה מינה?

דאמר רב יהודה אמר רב : מאי דכתיב (תהלים טא, ה) אגורה באהלך עולמים [אחסה בסתר כנפך סלה] וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים? אלא אמר דוד : רבונו של עולם! יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה! דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי : כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה - שפתותיו דובבות (נעות, והנאה הוא לו: שדומה כחי) בקבר ;

ואמר רבי יצחק בר זעירי : מאי קראה? - (שיר השירים ז, י) וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים, כומר של ענבים (שאוספן בכלי אחד שבעה ימים או שמנה ימים שידחקו ויתבשלו) : מה כומר של ענבים : כיון דאדם נוגע בו

דובב - אף תלמידי חכמים כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו -  
דובבות שפתיו בקבר.

מאי 'ברייטא' (דאמרן לעיל זשנייה מברייטא) ?  
דתניא: 'מעשר בהמה של יתומים - מוכרין אותו, ומעשר בהמה  
ששחטו מבליעו בעורו, כחלבו ובגידו ובקרניו' (מבליעו בחלבו - דאסור  
למכור בשר אלא החלב והעור והגידין ימכור, ויבליע לו בהן דמי הבשר: שימכור לו העור והגידין ביוקר כמה  
ששוה הכל, ויתן לו הבשר במתנה) ;

מאי קאמר (מעיקרא תני 'מוכרין אותו', דמשמע כדרכו, והדר תני 'מבליעו') ?  
אמר אביי: 'הכי קאמר: מעשר בהמה של יתומים - מוכרין אותו  
בהבלעה'; מכלל דגדול (שאינו יתום) בהבלעה לא? מאי שנא מהא דתנן  
[סוכה פ"ג מ"א]: 'הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה,  
לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית' (לוקח אדם בשביעית מעם הארץ פירות שנלקטו  
בשביעית משום דבת ששית שנכנסת לשביעית היא, דכל האילנות הולכין אחר חנטה חוץ מאתרוג, ואתרוג  
אינו רשאי ליקח בשביעית אף על גב דחנטה בששית, משום דאתרוג בתר לקיטה אזלינן ופירות שביעית היא,  
ואין מוטרין דמי פירות שביעית לעם הארץ שעושה בהם סחורה ואינו מבערן בזמן הביעור: כשכלה לחיה  
שבשדה) והוינן בה: לא רצה ליתן לו במתנה מאי? ואמר רב הונא:  
מבליע לו דמי אתרוג בלולב! ?  
התם לא מוכחא מילתא (משום דדמיו קלים ואינו ניכר שהבליעם בלולב), (אבל) הכא  
(אפילו דבהבלעה נמי) מוכחא מילתא (דמוכר הבשר דהדבר ידוע שאין עוד נמכר כולי האי בדמים  
יקרים).

אמר רבא: אם כן (דכולה חדא קתני) 'מעשר בהמה' תרי זמני (דתני בברייטא:  
מעשר בהמה של יתומים - מוכרין אותו, ומעשר בהמה ששחטו מבליעו בעורו) למה לי?  
אלא אמר רבא: הכי קאמר: מעשר בהמה של יתומים - מוכרין אותו  
כדרכו, ומעשר בהמה דגדול ששחטו - מבליעו בעורו כחלבו בגידו  
ובקרניו.

אמר רבא: מנא אמינא לה? - דכתיב: (ויקרא כז, לג) [לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם  
המר ימירנו] והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל (במעשר בהמה כתיב, ומהאי לא יגאל נפקא לן  
דאינו נמכר, הילכך: כי אסריה קרא למכור - דומיא דעשיית תמורה הוא דאסר ליה): אימתי עושה  
תמורה? - מחיים (הכי נמי אימתי אינו נגאל? - לא אמרה תורה אלא מחיים, אבל לאחר שחיטה  
נמכר); אימתי אינו נגאל? - מחיים; הא לאחר שחיטה נגאל; ורבנן  
- הוא דגזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה (כדקתני לעיל אינו נמכר לא חי ולא  
שחוט); דבר הנישום (נמכר) מחיים (כגון הבשר: שכל חשיבות דבהמה אינו אלא בבשר)  
גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה,

(בכורות לב, א)

דבר שאינו נישום מחיים (כגון: העור והגידין, שחשיבות שום דמי הבהמה אינו בשביל  
העור) - לא גזור רבנן (הלכך בהבלעה שרי אפילו דגדול), וביתמי (משום השבת  
אבידה) אוקמה רבנן אדאורייתא (דלאחר שחיטה מוכרו כדרכו).  
ואף רב שמואל בר רב יצחק סבר לה להא דרבא (דמעשר לאחר שחיטה דאורייתא  
שרי למכור), דאמר רב שמואל בר רב יצחק: מניין למעשר בהמה של  
יתומים שמוכרים אותו כדרכו? - שנאמר: (דברים יב, טו) רק בכל אות נפשך תזבח  
ואכלת בשר [כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך בכל שערך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל] (מוקמינן בספרי  
[ראה, פסוקא עא] דבפסולי המוקדשין מישתעי וכתוב תזבח ואכלת): איזהו דבר שאין בו ברכה  
מחיים (שאינו נהנין מהם מחיים: דהא שאר קדשים אם נפל בהן מום פודן ויכול למוכרן מחיים לכל מי  
שירצה) אלא לאחר שחיטה? - הוי אומר זה מעשר בהמה (דכתיב ביה לא יגאל  
[ויקרא כז, לג]: דאינו נמכר מחיים, וכתב דלאחר זביחה איכא ברכה, וההוא ברכה - מכירה היא, דדומיא דברכה:  
שאסר לך מחיים התיר לך לאחר שחיטה, ומה ברכה היתה ראויה בו מחיים? - מכירה! אלמא לאחר שחיטה  
נמכר מדאורייתא; והא דתני אינו נמכר שחוט' - דרבנן הוא, הילכך ביתמי מוקמינן אדאורייתא).

איבעיא להו: מהו להבליעו (דמי בשר מעשר בהמה של גדול) בעצמות (עם דמי  
העצמות)?

רבי חייא ורבי שמעון ברבי: חד אמר מבליעו וחד אמר אין  
מבליעו, ולא פליגי: הא בדקה (אין העצמות ראויים לכלום ואין מבליעין) הא  
בגסה (ראויין העצמות לקותא דנגרי וחציני [ידות הקרדומות ומגלות - [רש"י ביומא לז, ב]], ומבליעין).

ואיבעית אימא: אידי ואידי בגסה, ולא פליגי: מר כי אתריה ומר  
כי אתריה (באתריה דמר עושין כלים מעצמות, ובאתריה דמר אין עושין כלים מעצמות ואין  
מבליעין).

גופא [ספדא בחוקותי פרשתא ה פרק יג משנה ד]: 'בככור הוא אומר [במדבר יח, יז]: אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז] לא תפדה [קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה] – ונמכר חי, במעשר נאמר [ויקרא כז, לג]: לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש] לא יגאל – ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום;

מנא הני מילי (דמעשר אינו נמכר? דמאי משמע מכירה מלא יגאל) ? [ומה ההבדל בין 'לא יגאל' ל'לא יפדה' ?]

אמר רב חנינא אמר רב, וכן אמר כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: נאמר 'לא יגאל' במעשר ונאמר [ויקרא כז, ח] [אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר] ולא יגאל [כל חרם קדש קדשים הוא לה'] בחרמים: מה להלן [בחרמים] מכירה עמו – אף כאן [במעשר] מכירה עמו.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע: מפני (שצריך שיהיו תיבות הללו לא יגאל מופנין לדרשא זו) ? דאי לא מפני – איכא למפרך: מה לחרמים שכן חלים על הכל (שאם החרים את הקדשים – חל חרם עליהן, ונותן לכהן כפי טובת הנאה שיש לו בהן, כדאמר בערכין בפרק 'המקדיש שדהו' (דף כח:) – תאמר במעשר שאינו חל אלא על החולין? ועוד: חרם חל על כל העדר, ומעשר אינו אלא עשירי) ! [רש"י: ש: הכל = בתים וכו', ומדוע הקונטרס מפרש באפון צר כל כך? תשובה: אולי כדי להראות איך שחרם חל אפילו על קדשים: איסור חל על איסור!]

לאיי, אפנויי מפני: לא יאמר 'ולא יגאל' בחרמים, ויגמר ממעשר: מה מעשר קדוש ואינו נגאל – אף חרמים קדושים ואינם נגאלין; 'ולא יגאל' דכתב רחמנא למה לי? [שמע מינה] לאפנויי! איכא למיפרך (דאיצטריך לא יגאל דחרמים, דמעשר לא גמירי): מה למעשר שכן קדוש לפניו ולאחריו (שאם קרא לעשירי "תשיעי" ולתשיעי "עשירי" ולאחד עשר "עשירי" – שלשתן מקודשים) !

אלא: לא יאמר 'לא יגאל' בחרמים ויגמר מבכור: מה בכור קדוש ואינו נגאל – אף חרמים קדושים ואינן נגאלין; 'לא יגאל' דכתב רחמנא למה לי? – לאפנויי!

איכא למיפרך: מה לבכור, שכן קדושתו מרחם! אלא: לא יאמר 'לא יגאל' במעשר ויגמר 'העברה' 'העברה' \* מבכור: מה בכור קדוש ואינו נגאל – אף מעשר קדוש ואינו נגאל; 'לא יגאל' דכתב רחמנא במעשר למה לי? – לאפנויי! \* [שמות יג, ב]: והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר ילך הזכרים לה'; ויקרא כז, לב: וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבד תחת השבט העשירי יהיה קדש לה']

ואכתי במעשר נמי לא מפני, דאיכא למפרך (במעשר) כדפרכינן (גבי חרמים: מה לבכור שכן קדושתו מרחם תאמר במעשר שאין קדושתו מרחם, ולהכי איצטריך לא יגאל דמעשר) ? 'והעברת' – קרא יתירא הוא (ומופנה לגזירה שוה, ללמד 'העברה' – 'העברה' על מעשר, שלא יגאל, ואין משיבין עליה; הילכך: לא יגאל דמעשר [ויקרא כז, לג] – מופנה הוא, ומאי טעמא האי 'קרא יתירא'? – דמצי למכתב 'כל פטר רחם לה', כדכתיב קרא אחרינא (שמות יג, ב) כל פטר רחם לה'; והעברת למה לי? – שמע מינה קרא יתירא הוא) .

בכור נמי נילף 'גאולה' 'גאולה' מחרמים \* (דלא ימכר: דאף על גב דלא כתב בבכור גאולה – כתב ביה פדייה, והיא היא) ?

\* [ויקרא כז, ח]: אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה' במדבר יח, יז: אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחח לה']

(גאולה) דמעשר מפני (כדאמרן, הלכך דיינינן ליה גזירה שוה מחרמים), (אבל פדייה) דבכור לא מפני (דאיצטריך לגופיה ולאגמורי נמי אמעשר ב'העברה-העברה'). ומאי חזית ד'לא תפדה' דבכור לגופיה (ולאגמורי אמעשר), ודמעשר (ולא יגאל דמעשר) לאפנויי (ולמיגמר גזירה שוה מחרמים) ? ואימא (לא יגאל) דמעשר לגופיה (דלא יפדה ולאגמורי אבכור ב'העברה-העברה'), דבכור לאפנויי (ולמיגמר גזירה שוה מחרמים דאסור במכירה) ?

דנין גאולה מגאולה ואין דנין פדייה מגאולה.

מאי נפקא מינה? הא תנא דבי רבי ישמעאל [ספרי מצורע פרשה ז מ"ז]:

'ושב הכהן' [ביום השביעי וראה והנה פשה הנגע בקירת הבית] [ויקרא יד, מד] ונא הכהן [וראה והנה פשה הנגע בבית צרעת ממארת הוא בבית טמא הוא]: זו היא שבה זו היא כ"א? ?

הני מילי היכא דליכא דדמי ליה, אבל איכא דדמי ליה – מדדמי ליה ילפינן.

ולילך בכור 'העברה' 'העברה' \* ממעשר (שיהא אסור במכירה) דהא מעשר נמי גמר גאולה גאולה מחרמים?  
 \* [שמות יג, יב: והעברת כל פטר רחם לה' וכל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים לה'; ויקרא כז, לב: וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה']  
 מי עט רחמנא גבי חרמים 'הוא' [ויקרא כז, ח: אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה']: 'הוא' (אסור במכירה) - ולא בכור.

ואימא 'הוא' - ולא מעשר?  
 מעשר גאולה כמותו (מסתברא מעשר הוה ליה לרבוויי בדין חרמים, דגאולה כתב ביה כמו בחרמים, ולמעוטי בכור, דפדייה כתב ביה.).  
 רבא אמר: 'לא יגאל' דחרמים [ויקרא כז, ח:] לא צריך (ולא משום דגמר מבכור, אלא מסברא נפקא לן דאינו בפדייה), דאיתנהו היכא? אי בי בעלים - הקדש ניהו (ואינו בפדייה, ולא דמי לקדשי מזבח)!! אי בי כהן - חולין ניהו (ויכול למוכרן כהן לכל מי שירצה), דתניא: 'חרמים, כל זמן שהן בבית בעלים - הרי הן כהקדש לכל דבריהם, שנאמר [ויקרא כז, ח: אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל] כל חרם קדש קדשים הוא לה'; נתנן לכהן - הרי הן כחולין לכל דבריהם, שנאמר (במדבר יח, יד) כל חרם בישראל לך יהיה (לך יהיה) ברשות כהן הן, כשאר ממונו); 'לא

(בכורות לב, ב)  
 יגאל' דכתב רחמנא למה לי? - אם אינו ענין לחרמים תנהו ענין למעשר (למכירה).  
 אימא 'תנהו ענין לבכור'?  
 מעשר גאולה כמותו (מסתברא דאמעשר שדינן ליה שכן גאולה כמותו).  
 (כך שמעתי, ויש לי הרבה להשיב: חדא: דקאמר אי בבועלים הקדש ניהו' והרי הקדש בר פדייה, שהרי קדשי בדק הבית נפדין כקדשי מזבח, כדכתיב ואם המקדש יגאל את ביתו [ויקרא כז, טו] ובעל כרחיך איצטריך למכתב בחרמים לא יגאל [ויקרא כז, ח]; ועוד: דקאמר זמנו ענין למעשר' - ומה לנו להביא לא יגאל אמעשר? הרי כבר נאמר בו לא יגאל [ויקרא כז, ג] ואם למכירה קאמר היה לו עוד לומר 'אם אינו ענין לגאולה תנהו ענין למכירה'! אי נמי הוה ליה למימר 'לא יגאל דחרמים [ויקרא כז, ח] למה לי, שמע מינה לאפנויי ולדון גזירה שוה: דמה כאן מכירה עמו אף מעשר מכירה עמו'!  
 הילכך מדומה לי דהכי מיבעי לך למיגרס: רבא אמר: לא ימכר דחרמים לא צריך והכי פירושה: רבא אמר בלא גזירה שוה נפקא לן במעשר דאינו נמכר, דלא ימכר דחרמים [ויקרא כז, ח] לא צריך, הקדש ניהו, והקדש אין הרושות ביד בעלים למוכרו לאחרים, אלא לגזבר נמסר; והכי נמי: כל כמה דאיתנהו ביד בעלים - לא מזדבן, ואי בי כהן - חולין ניהו ונמכרין; אם אינו ענין לחרמים - תנהו ענין למעשר דלא ימכר; וכן עיקר.)

רב אשי אמר: 'לא יגאל' דמעשר - לא ימכר הוא.  
 אמר רב אשי: מנא אמינא לה (דלא יגאל דמעשר - לא ימכר הוא)? - דכתיב [ויקרא כז, ג] (לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו ואם המיר ימירנו) והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל: אימתי עושה תמורה - מחיים; אימתי אינו נגאל - מחיים, הא לאחר שחיטה נגאל (מדלא אסר ליה אלא מחיים, דאי גאולה בבעלים דוקא - ליכא למידק 'הא לאחר שחיטה נגאל ותופס את דמיו'); הא בעי העמדה והערכה? אלא שמע מינה (ודאי ליתיה בתורת פדיון כלל, ואינו קדוש לתפוס את דמיו בקדושה, והאי) 'לא יגאל' - לא ימכר הוא.

הניחא למאן דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה, אלא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה מאי איכא למימר?  
 אנן הכי קאמרינן: מי איכא דמחיים לא מיפריק ולאחר שחיטה מיפריק?  
 אלמה לא?: מחיים דאלימא קדושתיה לא מיפריק, לאחר שחיטה דאקיל ליה קדושתיה מיפריק?  
 ולא כל דכן הוא: ומה מחיים, דאליים למיתפס פדיונו לא מיפריק, לאחר שחיטה, דלא אליים למיתפס פדיונו - מיפריק? אלא שמע מינה 'לא יגאל' - לא ימכר הוא (ומשום דעביד ביה עובדא דחול קאסר ליה רחמנא, הילכך מחיים - דחמירא קדושתיה - אסור, לאחר שחיטה - דאקלישא קדושתיה, דהא נשחט בחוץ לאכילת זרים - שרי למכור). ('גאולה' משמע בבעלים, ותופס ליה פדיונו; דאי אין תופס פדיונו - למה להו לבעליו לפדותו? אלא לאו שמע מינה לא ימכר משום עובדין דחול קאסר ליה קרא?)  
 ולכתוב רחמנא 'לא ימכר'?

אי כתב רחמנא 'לא ימכר' - הוה אמינא איזדכוני הוא דלא מזדבן: דקא עביד עובדין דחול, אבל איפרוקי מיפריק: דהא עיילי דמיו להקדש! להכי כתב רחמנא 'לא יגאל': (דמדאפיק מכירה בלשון

גאולה שמע מינה) דלא איזדכוני מיזדבן ולא איפרוקי מיפריק (ובגאולה גרידתא ליכא לאוקמה: דאם כן לא מצינן למידק 'הא לאחר שחיטה נגאל').

משנה :

בית שמאי אומרים: לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור (אפילו אם זימן כהן אורח ישראל על הבכור בעל מום - לא יאכל עמו), ובית הלל מתירין, ואפילו עובד כוכבים.

גמרא :

מתניתין (דשרי עובד כוכבים באכילת בכור) מני? רבי עקיבא היא, דתניא: 'בכור - אין נמנין עליו אלא חבורה שכולה כהנים, דברי בית שמאי; ובית הלל אומרים: אפילו זרים; רבי עקיבא מתיר אפילו עובד כוכבים'. (אליבא דבית הלל קאמר רבי עקיבא דבית הלל מתירין אפילו עובד כוכבים).

מאי טעמא דבית שמאי? דכתיב וברשם יהיה לך [כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה] (במדבר יח); מה התם (בחזה ושוק) כהנים - אין, ישראל - לא (דכתיב ויקרא יד) ואתה ובניך ובנותיך אתך, אף הכא: כהנים - אין, ישראל לא.

(בכורות לג, א)

ובית הלל?

הני מילי (בכור) תם (בכור) תם איתקש לחזה ושוק, דהא קרא בתם קמשתעי דכתיב לעיל מיניה [במדבר יח]; את דמס תזרוק, אבל בעל מום כתיב (בפרשת כל הבכור דברים טו, פסוקים כא, כב) וכי יהיה בו מום פסח או עור כל מום רע לא תזבחנו לה' אלהיך פסוק כב: [בשעריך] תאכלנו הטמא והטהור יחדו [כצבי וכאיל]: ומה טמא שאינו אוכל בקדשים קלים אוכל בכור [בעל מום] - זר שאוכל בקדשים קלים (שלמים ומעשר ופסח) - אינו דין שיאכל בכור!

איכא למיפרך: מה לטמא שכן הותר מכללו בעבודת צבור (דאם אין כהן טהור באותו בית אב - עושה טמא עבודת צבור, דכתיב במועדו - ואפילו בשבת, ואפילו בטומאה) !? ובית הלל?

אטו בעבודה קאמר? באכילה קאמרינן, אכילת זר עדיף (ובאכילה זר עדיף מטמא, כדאמרן בקדשים קלים: דלא משכחת אכילה דכהן טמא מותר בה זר אסור בה).

ורבי עקיבא מתיר ואפילו עובדי כוכבים:

מאי טעמא דרבי עקיבא?

(דברים טו, כב) [בשעריך תאכלנו הטמא והטהור יחדו] כצבי וכאיל: מה צבי ואיל מותר לעובדי כוכבים - אף פסולין מותר לעובדי כוכבים.

ואידך (תנא קמא, אליבא דבית הלל)?

(אמר לך): תלתא צבי ואיל כתיבי (ב'דאה אנכי'): חד לכדורבי יצחק ורבי אושעיא (ולא נתפרש לנו היכן), וחד לכדורבי אלעזר הקפר (בשחיטת חולין בפרק שני (דף כח.))

[והשלישי לרבי עקיבא; שנים הנוספים: דברים יב, טו: רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל; דברים יב, כב: אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו; ומוסיף השיטה המקובצת: דאמר רבי יצחק: החורש בשור פסולי המקודשים לוקה מאי טעמא? כצבי וכאיל: גוף אחד ועשאו הכתוב שני מינים; ואמר רבי אושעיא: המרביע שור פסולי המקודשים לוקה; מאי טעמא? - כצבי וכאיל: גוף אחד ועשאו הכתוב שני מינים; וחד כרבי אלעזר הקפר דאמר רבי אלעזר הקפר: הרי זה בא ללמד ונמצא למד: מה בהמה בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה; וחד - [כרבי עקיבא];]

ואידך?

מה צבי ואיל פטורים מן הבכורה - אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה.

תוספות ד"ה פסק מתניתין מני רבי עקיבא היא. ואומר ר"י דהלכתא בבית הלל דמתניתין דשרי אפילו לעובד כוכבים, ולא בבית הלל דברייתא דאשרי ופליגי ארבי עקיבא, דהוי סתם דמתניתין ומחלוקת דברייתא, דהוי הלכתא כסתם דמתניתין, כדאיתא ב'החולק' (יבמות דף מב:), וכל שכן דהכא דסתם לן כלשון ברייתא דעדיף משאר סתמי כדאיתא בסוף שבת (דף קנז.)...

תוספות ד"ה חד לכדורבי יצחק ור' אושעיא. פירש בקונטרס דלא אתפרש, ורבינו חננאל מפרש דהיינו ההיא דפ"ב דמכות (דף כב.) 'המרביע שור פסולי המוקדשין והמנהיג שור פסולי המוקדשין - לוקה:

גוף אחד הו', ועשאן הכתוב שני גופין; פירושו: שהשור בפני עצמו נחשב כצבי וכאיל, דהיינו שני מיניו, ולא כמו שרגילין לפרש שם: שקצת הוא כקדשים וקצת הוא כחולין, אלא מ'צבי' ו'איל' נפקא, כדקאמר הכא.

תנו רבנן: **'בכור** [בעל מום] - **אין מאכילין אותו לנדות, דברי בית שמאי; ובית הלל אומרים: מאכילין אותו לנדות.** מאי טעמא דבית שמאי?

דכתיב (במדבר יח, ו) **ובשרם יהיה לך** [כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה]: מה התם (חזה ושוק) נדות לא (דטמא שאכל את הקדש חייב בכרת), אף הכא נדות לא. ובית הלל?

הני מילי תם, אבל בעל מום - 'הטמא והטהור יחדיו יאכלנו'; ובית שמאי?

הני מילי היכא דאין טומאה יוצאה עליו מגופו, אבל היכא דטומאה יוצאה עליו מגופו - לא, דאשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו לבין שאין טומאה יוצאה עליו מגופו, דתנן [פסחים פ"ט מ"ד]: **'הפסח שבא בטומאה** (שנטמא רוב צבור במת ועשו פסח בטומאה) - **לא יאכלו ממנו זבים ומצורעין וזבות ונדות ויולדות** (אף על גב דאכלי ליה טמאי מתים, אלמא שני לן בין טומאה היוצאה מגופו לטומאה שאינה יוצאה מגופו) ! ובית הלל?

התם הוא (דזבין לא יאכלו), (משום) דגלי רחמנא (בהדיא) טמא נפש (מותרין ותו לא דכתיב [במדבר טז, ד] **דבר אל בני ישראל לאמר**) איש איש כי יהיה **טמא לנפש** [או בדרך רחקה לכם או לזרתיכם ועשה פסח לה] ומינה דייקנן: איש נדחה לפסח שני, ולא צבור; ובטמא נפש - הוא דגלי רחמנא איש ולא צבור אבל טומאת זבות כדקיימי קיימי), אבל הכא (בבכור) 'טמא' סתמא כתיב ([דברים יב, כב]: אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל כן תאכלנו) הטמא והטהור [יחדיו יאכלנו], לא שניא.

תנו רבנן: **'אין מרגילין כיום טוב; כיוצא בו אין מרגילין בככור** (ואפילו בעל מום להפשיטו דרך הרגלים, כל העור שלם, לעשות ממנו מפות לנפחים או למוכרי דבש ושמן, שנותנין אותו בעורות כבשים המפשטין שלימים), **ולא בפסולי המוקדשין** (אף על פי שנפדו ושחטן לאכילה); בשלמא יום טוב - דקא טרח טירחא דלא חזי ליה (ביום טוב), אלא בכור - מאן תנא?

אמר רב חסדא: בית שמאי היא, דאמר 'אין מאכילין אותו לנדות' (דסברי בכור בעל מום - בקדושתו קאי - אפילו לאחר שחיטה - כתם, וכי היכי דתם אין מרגילין משום בזיון דקדשים: דפוגם הבשר, דמתיירא לחתוך העור וחותר הבשר - בבעל מום נמי אין מרגילין); **ולא בפסולי המוקדשין** מאן תנא?

אמר רב חסדא: רבי אלעזר ברי' שמעון היא (דמחמיר בפסולי המוקדשין, דאמר אפילו לאחר שחיטה - בקדושתיהו קיימי), דתניא [תוספתא תמורה פ"ב מ"ו, בשניי]: **'היו לפניו שתי חטאות** (שהפרישן לאחריות שאם תאבד האחת יתכפר בחבירתה): **אחת תמימה ואחת בעלת מום** (ונפל מום באחת): **תמימה תקרב** (לחטאתו), **בעלת מום תיפדה** (ודמיה לנדבת שופרות); **נשחטה בעלת מום** (אחר פדיונה): **אם עד שלא נזרק דמה של תמימה** (נשחטה) - **מותדת** (באכילה, ואף על גב שנזרק דם התמימה קודם שתיאכל בשר בעלת מום, דסבירא לן דמאחר שבאת לכלל היתר זביחה - שוב אין בה קדושה בבעלת מום), **אם משנזרק דמה של תמימה - אסורה** (אפילו בהנאה, דהויא לה 'חטאת שכיפרו בעליה', ולמיתה אזלא, דזו היא אחת מחמש חטאות מתות); **רבי אלעזר ברי' שמעון אומר: אפילו בשר** (בעלת מום) **בקדירה ונזרק דמה של תמימה - אסורה** (דסבירא ליה אפילו לאחר שחיטה בקדושתיהו קיימי, ו'חטאת שכיפרו בעליה' מיקריא) .

ורב חסדא (דקסלקא דעתא דכי היכי דמחמיר בית שמאי בבכור - מחמיר נמי בשאר פסולי המוקדשין) - לוקמה כולה כבית שמאי?

דלמא עד כאן לא קאמרי בית שמאי אלא בבכור: דקדושתו מרחם, אבל פסולי המוקדשין דאין קדושתו מרחם - לא

(בכורות לג, ב)

ולוקמה כולה כרבי אלעזר ברי' שמעון (דמחמיר בפסולי המוקדשין לאחר שחיטה)?

דילמא עד כאן לא קאמר רבי אלעזר ברי' שמעון התם אלא פסולי המוקדשין, דאלימי למיתפס פדיונו, אבל בכור דלא אליים למיתפס פדיונו - לא.

ורבי אלעזר ברי' שמעון, (מי) לית ליה (הא דתנן) **'כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא'** אלמא דכיון דאיכא רווחא להקדש (אלמא לאו בקדושתיהו קיימי, ומשום האי רווחא דהקדש - דכיון דזימנין דטפי ופריק

מעיקרא, כדאמרן) שרי לה (הכי נמי לישרי להרגיל משום רווחא דהקדש: דכיון דימכור העור ביוקר טפי, ופריק מעיקרא) ! ?

אמר רב מרי בריה דרב כהנא: מה שמשביח בעור - פגם בבשר (ולכא רווחא בבשר כולי האי, שהרי מחתך את הבשר ופושטה עם העור).

במערבא משמיה דרבינא [אולי צ"ל 'רבי אבין'] אמרי: (לעיל קאי, כלומר: לעולם דברי הכל היא דאסור להרגיל, דבזיון גדול הוא:) מפני שנראה כעובר עבודה בקדשים (שמוכרין העור לצורך מפוח כשהוא עדיין על הקדשים).

רבי יוסי בר אבין אומר: גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים (כלומר: דברי הכל אסור להרגיל, דאי שרית ליה - אתי לשהוייה מלשחוט עד שימצא בני אדם המבקשים עורות שלימים, ובין כך ובין כך יגדל עדרים מפסולי המוקדשין, ואתי בהו לידי תקלה: לגיזה ועבודה).

## ויקרא פרק כב

(כא) וְאִישׁ כִּי יִקְרִיב זֶבֶח שְׁלָמִים לַה' לִפְלֹא נֶדֶר אוֹ לְנִדְבָה בַּבֶּקֶר אוֹ בַצֹּאן תָּמִיד יִהְיֶה לְרִצּוֹן כָּל מוֹם לֹא יִהְיֶה בּוֹ:

ספרא אמור פרשה ז הלכה ט: תמיד יהיה לרצון, מצות עשה, מצות לא תעשה מנין תלמוד לומר וכל מום לא יהיה בו אל תתן בו מום. (י) מיכן אמרו בכור שאחזו דם אפילו מת אין מקיזים בו את הדם דברי רבי יהודה, וחכמים אומרים יקיז ובלבד שלא יעשה בו מום, ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחט עליו, ר' שמעון אומר יקיז אף על פי שעושה בו מום.

## משנה :

בכור שאחזו דם (אפינדור [שיתוק ברגל - אוצר לועזי רש"י]) אפילו מת (אם לא יקיזוהו) אין מקיזין לו דם, דברי רבי יהודה (ואפילו במקום שאין עושין מום דיכול לחזור ולהתרפאות המכה; והכי מפרש בפרק קמא דפסחים: מתוך שאדם בהול על ממונו, אי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום - אתי למיעבד במקום שעושה בו מום);

וחכמים אומרים: יקיז, ובלבד שלא יעשה בו מום (שלא יחתוך ושלא יפגום את אזנו ואת ניב שפתיו שאין עתיד לחזור ולהתרפאות; דסברי רבנן כל שכן אי לא שרית ליה במקום שאין עושה מום - אתי למיעבד במקום מום), ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחט עליו (במום הזה, הואיל והטילו, עד שיפול בו מום אחר);

רבי שמעון אומר: יקיז אף על פי שהוא עושה בו מום (דסבר רבי שמעון דבר שאין מתכוין - מותר).

## גמרא :

תנו רבנן: 'בכור שאחזו דם - מקיזין לו את הדם במקום שאין עושים בו מום, ואין מקיזין לו את הדם במקום שעושים בו מום - דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: (יקיז) אף במקום שעושה בו מום (אם צריך להקיז מאותו אבר ולא יניחנו שימות), ובלבד שלא ישחט על אותו המום; רבי שמעון אומר: אף נשחט על אותו המום; רבי יהודה אומר: אפילו מת - אין מקיזין לו את הדם'. [דומה לתוספתא בכורות פ"ג מ"ו, בשניי רבי: בתוספתא דעות רבי יהודה ורבי שמעון מוחלפות! דברי רבי מאיר כאן הם דברי רבי שמ.];

מתני ליה רבי אלעזר לבריה, ואמרי לה רבי חייא לבריה: כמחלוקת כאן כך מחלוקת בחבית של תרומה, דתנן [תרומות פ"ח מ"ח]: 'חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה: רבי אליעזר אומר: אם היתה במקום התורפה (במקום גילוי, ואינו משומר) - יניחנה במקום המוצנע; אם היתה מגולה - יכסנה; רבי יהושע אומר: אם היתה מונחת במקום המוצנע - יניחנה במקום התורפה; אם היתה מכוסה - יגלנה (מעכשיו אינה ראויה לאכילה שמא טמאה היא, ולא לזילוף שמא טהורה, ואסור לאבדה; הלכך יגלנה ותיטמא, ותהא ראויה לזילוף);

וכן גמליאל אומר: לא יחדש בה דבר';

רבי מאיר (דאסור לקלקלו ומתיר לתקנו אם יכול לעשותו בלא מום קאמר דיקיז שלא ימות) כרבי אליעזר (דאסור לגרום לה טומאה, אלא מצניעה שלא תיטמא), ורבנן (דשרו להטיל מום קודם שימות כדי שיִקָּא לאכילה) כרבי יהושע (דאמר: יגרום לה טומאה כדי שיִקָּא לזילוף), ורבי יהודה (דאמר: אף על גב דמית ואזיל לאיבוד - לא יקלקלנו ולא יתקנו) כרבן גמליאל (דאמר לא יתקנה ולא יקלקלה)!

ממאי? דלמא עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם דקא עביד בידים (שמטיל בו מום! הלכך ימות מעצמו ולא יטיל בו מום), אבל הכא - דגרמא (שמניחה במקום

התורפה וגורם לה טומאה) - **כרבי יהושע סבירא ליה** (דמוטב שיגרום לה טומאה: שיניחנה במקום התורפה ותהא ראויה לזלף, משיניחנה ולא תהא ראויה לכלום) ?  
ועד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא שמא יבא אליהו ויטהרנה (ויאמר שלא נגעה בה טומאה), אבל הכא - דאי שביק ליה מיית - כרבנן סבירא ליה ?

ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא דאי שביק ליה מיית, אבל התם - שמא יבא אליהו ויטהרנה, כרבי אליעזר סבירא להו ?  
ועד כאן לא קאמר רבי יהודה הכא, דקא עביד בידים, אבל התם - דגרמא - כרבי יהושע סבירא ליה ?  
ועד כאן לא קאמר רבן גמליאל התם, דשמא יבא אליהו ויטהרנה, אבל הכא - דאי שביק ליה מיית - כרבנן סבירא ליה ?

ועוד: הכא בקראי פליגי והכא בקראי פליגי :

1. דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: הכל מודים ('הכל מודים' - רבנן נמי, אף על גב דפליגי בבכור שאחזו דם: דלא הוי המקיז דם מטיל מום, דאין לך בעל מום גדול הימנו, שהרי ימות; כולו מודו במנחות) במחמץ אחר מחמץ (כגון אם לש האחד בחימוץ ואפאה אחר) שהוא חייב (שניהם חייבין), דכתיב (ויקרא ו') לא תאפה חמץ [חלקם נתתי אתה מאשי קדש קדשים הוא כחטאת וכאשם] ו' לא תעשה' [כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה'] (ודרשין במנחות (דף נה:) 'אפייה בכלל' בל תעשה חמץ, למה יצאת? - מה אפייה מיוחדת שהיא מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה - אף כל מעשה יחידי); במסרס אחר מסרס שהוא חייב (בהמת חולין נמי: אם כרת האחד הביצים ועדיין הם בכיס ובא חבירו ונתקן מן הכיס והשליכן - שניהם חייבין), דכתיב (ויקרא כב, כד) ומעוך וכתות ונתוק וכרות [לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו]; אם על כורת חייב (דכתיב בתריה ובארצכם לא תעשו) - על נותק (שנותקו ומשליכו) לא כל שכן?! אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב; לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום (כגון האי בכור שאחזו דם), דרבי מאיר סבר: [ויקרא כב, כא:] ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' לפלא נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו (וקרי ביה לא יהיה בו: שלא יטיל מום; ומדהוה ליה למיכתב 'מום' וכתוב כל מום - לרבות אפילו בעל מום שלא יטיל בו מום אחר), ורבנן סברי (דרשין כוליה קרא): תמים יהיה לרצון [כל מום לא יהיה בו] (דמשמע: תמים הראוי לרצון אמרתי לך דכל מום לא תטיל בו, אבל בעל מום - לא; ורבי יהודה סבר כרבי מאיר, ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מום אטו מקום שעושין בו מום).

ורבי מאיר, האי 'תמים יהיה לרצון' מאי עביד ליה ?  
מיבעי ליה למעוטי בעל מום מעיקרו (קודם שהקדישה היה בו מום).  
בעל מום מעיקרו פשיטא: דיקלא בעלמא הוא?!  
אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונן: סלקא דעתך אמינא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה, במומין נמי ליתסרו (להטיל בו מום) - קא משמע לן.  
ורבנן נמי הכתיב 'כל מום לא יהיה בו' ?  
לגרמא הוא דאתי, דתניא: [ויקרא כב, כא:] ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' לפלא נדר או לנדבה בבקר או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו; אין לי

(בכורות לד, א)

אלא שלא יתן בו מום, מניין שלא יביא דבילה ובצק ויניחנה על האוזן כדי שיבא כלב ויאכלנה? - תלמוד לומר: 'כל מום': אחד מום ואחד כל מום;

2. הכא בקראי פליגי, דאמר רב יהודה אמר שמואל, וכן אמר ריש לקיש, וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: (במדבר יח, ח) [וידבר ה' אל אהרן] ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי [לכל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבניך לחק עולם]; רבי אליעזר סבר: בשתי תרומות הכתוב מדבר: אחת תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה, ואמר רחמנא עביד לה שימור (דכתיב משמרת).  
ורבי יהושע?  
'תרומתי' כתיב.

למימרא דרבי אליעזר סבר יש אם למקרא? ורמינהי: ' (שמות כא, ח) [אם רעה בעיני אדניה אשר לא (קרי לו) יעדה והפדה לעם נכרי לא ימשל למכרה] בבגדו בה: כיון שפירש טליתו עליה (שיעדה אדון לאמה העבירה ונשאה ופירש כנפיו עליה) - שוב אינו (אין האב) ושאי למזכרה (אפילו גירשה אדון, דאין אדם מוכר בתו לשפחות אחר אישות), דכרי דבי עקיבא; רבי אליעזר אומר (קיימא לן בפרק קמא דקדושין (דף יח:) דרבי אליעזר סבר 'יש אם למסורת': בבגדו בה כתיב, בלא יו"ד, וזהו לשון בגידה, כשאר תיבות הכתובות בלא יו"ד שאתה קוראן חטף קמץ כמו (בראשית לט, טו) כשמעו): כיון שבגד בה (אביה שמכרה לשפחות) - שוב

**אינו רשאי למוכרה** (דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות, אבל לאחר אישות מצי לזבונה), ' (ואמרינן התם דרבי עקיבא סבר 'יש אם למקרא': **בגדו קרינא**; ויש שמשבשין השמועה במסכת קדושין, וגורסין 'רבי אליעזר סבר יש אם למקרא ורבי עקיבא סבר יש אם למסורת', ושעות הוא בידם: דאם כן מאי מקשי הכא בבכורות) ?

אלא הכא - בהא קמיפלגי: רבי יהושע סבר: הראויה לך - שמור,  
ושאינה ראויה לך - לא תשמור, ורבי אליעזר - הא נמי 'ראויה'  
היא: שמא יבוא אליהו ויטהרנה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון.  
מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: הי 'רבי שמעון' ? אילימא רבי  
שמעון דמתניתין (דאמר במתניתין 'קייז אף על פי שהוא עושה בו מום' ולא קאמר דישחט עליו),  
עד השתא לא אשמעינן שמואל 'דבר שאין מתכוין מותר', והא:  
'רבי חייא בר אשי אמר רב: הלכה כרבי יהודה' (במסכת שבת (דף כב.)) דאמר  
'דבר שאין מתכוין אסור', ורב חנין בר אשי אמר שמואל: הלכה כרבי  
שמעון' ? ורב חייא בר אבין מתני בלא גברי (בלא רב חייא ורב חנן): 'רב  
אמר הלכה כרבי יהודה ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון' (ולמה ליה תו  
לאשמועינן הכא) ?

אלא רבי שמעון דברייתא (דאמר: אף ישחט על אותו המום, כיון דלא היה דעתו להטיל בו  
מום כדי להתירו אלא כדי שלא ימות - לא קנסינן ליה);

ורב שישא בריה דרב אידי מתני לה בהדיא: אמר רב יהודה אמר  
שמואל: הלכה כרבי שמעון דברייתא.

תוספות בכורות דף לד עמוד א ד"ה אילימא ר"ש דמתני' עד השתא לא אשמעינן שמואל  
דבר שאין מתכוין מותר -

תימה: אטו מי שרי ר"ש משום דאין מתכוין? הא אפי' במקום שא"א שלא יעשה מום נמי  
שרי, דעושה מום במתכוין, כדאמר לעיל, דבקראי פליגי, ושרי משום דכתיב (ויקרא כב כא)  
**תמים יהיה לרצון** אבל מטיל בבעל מום שרי!

ובפ' כל המנחות באות מצה (מנחות נו:); מפרש נמי טעמייהו מקראי;

ולפ' הקונ' דלעיל בפרק הלוקח בהמה (דף כה.), גבי שתי שערות של פרה שעיקרן מאדים  
וראשן משחיר, וקאמר ר' יוסי בן המשולם 'גוזז במספרים ואינו חושש', ופ' בקונט' דחשיב  
אין מתכוין משום דאין מתכוין לגיזה אלא לתקן את הפרה - ניחא נמי הכא, דאין מתכוין  
משום הטלת מום אלא משום רפואה; ולהכי פריך: אמאי איצטריך ליה לשמואל לפסוק  
כר"ש דאפי' הוה אסור מטיל מום בבעל מום, הוי שרי הכא משום דאין אלא לרפואה,  
ושמואל אית ליה דבר שאין מתכוין מותר!

ומיהו א"א לקיים פ' הקונ', כדפרישית לעיל בפ' הלוקח בהמה (ג"ז שם.);

ונראה לפרש הכא דבתרתי פליגי: דבביריתא פליגי במטיל מום בבעל מום שאחזו דם ביותר,  
וא"א לו להתרפאות בלא הקזה שלא ימות, כדאמר לעיל: דאי שביק ליה מיית, דאז חשיב  
מום ואפי' לא מיית נמי: כיון שלעולם לא יצא מאחוזת דם אם לא יקינו במקום שעושה מום  
חשיב כבעל מום, והשתא ר"מ אסור במקום שעושה מום, דקסבר כו' לא יהיה בו אפי' בבעל  
מום, וחכמים שרו משום דכתיב **תמים יהיה לרצון** ובלבד שלא ישחט על אותו מום, דגזר אטו  
היכא דלא מיית בלא עשיית מום דחשיב כְּתָם או אטו היכא דיכול להתרפאות בהקזה  
במקום שאין אתה עושה מום, ור"ש שרי אף לשחוט, דלא גזר, ור' יהודה אסור אף במקום  
שאין עושה מום, כדמפרש בפ"ק דפסחים (דף יא:); דמתוך שאדם בהול על ממונו אי שרית  
במקום שאין עושה מום אתי למיעבד במקום שעושה מום,  
ובמתניתין היא פלוגתא אחרת: דר' יהודה קאמר בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקיזין בשום  
ענין, כדפרישית,

וחכ"א יקייז פ' בין מת בין לא מת, ובלבד שלא יעשה בו מום, כלומר: שיזהר בהקזתו שלא  
יוכל לבא לידי מום כשיקייז סמוך לאוזן או לניב שפתיים או לחוטם, דקסבר דבר שאין  
מתכוין אסור, והיכא דלא מיית דלא חשיב בעל מום אסור;

ר"ש אומר יקייז אף על פי שהוא עושה מום = שהוא יכול לבא לידי עשיית מום, דדבר שאין  
מתכוין מותר;

ולשון המשנה משמע ליה כמו שפירשנו: מדלא נקט 'מקום שעושה בו מום' ו'מקום שאין  
עושה בו מום', כדנקיט בביריתא;

וא"ת וכיון דאחוזת דם חשיב כמום שאין יכול להתרפאות בלא עשיית מום, א"כ לשחוט  
עילויה?!

וי"ל דמדרבנן אסור דאתי לאיחלופי בתם  
א"נ חשיב כמו [מום] עובר שיש לו רפואה.

משנה :

הצורם (הפוגם אנקרני"ד בלע"ז [עושה סדק או חריץ]; ובכהן קא מיירי) אוזן בככור -  
הרי זה לא ישחוט עולמית, דברי רבי אליעזר;  
וחכמים אומרים: נולד בו מום אחר - ישחוט עליו.

גמרא :

ומי קנים רבי אליעזר לעולם (שלעולם לא יהא מותר) ? ורמינהי [נגעים פ"ז מ"ה] :  
'מי שהיתה לו כהרת

(בכורות לד, ב)

ונקצצה (שלא נתכוין לקצצה) - טהור; קצצה מתכוין: רבי אליעזר אומר  
לכשיוולד לו נגע אחר (שהרי הוא עכשיו טמא ומנוגע) 'טהר הימנו' (יטהר מן  
הראשונה, והולכין אחר זו, ואם ירפא מזו - טהור מכולם, דאיגלאי מילתא דאי הוי השתא נגע קמא - הוה  
קמיתא מיתסי נמי, כי האי), וחכמים אומרים: עד שתפרח ככולו (נגע האחרון,  
וליכא למיחש למידי: דהא אי הוה ביה קמא - השתא נמי הוה טהור, כדכתיב (ויקרא יג, יב) וכסתה הצרעת את כל  
עור הנגע וגו') [עד כאן לשון המשנה בנגעים] או עד שתמעט כהרתו מכגריס (קודם שקצצה;  
אבל אי בשעה שקצצה הוה ביה שיעור נגע - אין לו טהרה עולמית, דקנסינן ליה לעולם); רבה ורב  
יוסף דאמרי תרווייהו: כי קנים רבי אליעזר - בממונו, בגופו  
לא קנים: ממונו איכא למימר דאתי למיעבד (ממה נפשך: דסבר 'אטיל בו מום,  
ואם יתירוהו לי בכך - הרי נשכרתי, ואם לאו - מה הפסדתי? אם אמתינן למום אחר בלאו הכי נמי הייתי ממתינן  
עד שיפול מום; הלכך קנסינן ליה אפילו יפול בו מום אחר כי היכי דלא לית וליעבד) גופו מי  
איכא למימר דאתי למיעבד (דמנחית לספיקא ליקוקי אי לא קנסינן ליה לעולם, הא ודאי לא  
עביד: דחייש שמא נגע אחר לא יוולד לו לעולם, ולא נטהר לעולם! ואפילו אם יוולד - מה אהני בקציצה: הרי  
הוא נגוע כבתחלה מוטב לו להניח את זה שמא ירפא) ! ?

אמר רבא: דרבי אליעזר אדרבי קשיא, דרבנן אדרבנן לא  
קשיא: אלא דרבי אליעזר אדרבי אליעזר לא קשיא, כדשנינן; רבנן  
אדרבנן נמי לא קשיא: הכא במאי דעבד קנסוה, הכא במאי דעבד  
קנסוה: במאי איכוין למישרייה - בהאי מומא, בהאי מומא קנסוה  
רבנן דבהאי מומא לא לישתרי ליה (עד שיוולד לו אחר); והכא במאי דעבד  
קנסוה: איכוין לטהורי נפשיה בהאי קציצה - בהאי קציצה קנסוה  
רבנן (וכיון דהך קציצה אינה מועלת לטהרו - נמצא טמא עולמית: דחשבינן לנגע כמאן דאיתיה, דמי יימר  
דאי הוה ביה הוה מיתסי?).

בעי רב פפא: 'יטהר' תנן (דמשמע: מיד כשיוולד בו נגע אחר יטהר מן הראשונה) ? או  
'ויטהר' תנן (דמשמע: כשיוולד נגע אחר ויטהר ממנו מן האחרון - אז יטהר מן הראשון) ?  
למאי נפקא מינה (הא אי נמי 'יטהר' תנן, הא טמא הוא מן האחרון עד שתתפא, וממה נפשך טומאה  
שייכא ביה) ?

לחתן שנראה בו נגע, דתנן [נגעים פ"ג מ"ב]: 'חתן שנראה בו נגע -  
נותנין לו שבעה ימים' (שלא יראה כהן את הנגע: דכל כמה דלא חזי ליה כהן ולא מטמא ליה  
לא הוי טמא דבכהן תלא רחמנא), לו, ולאצטליתו (טליתו, אם נולדו בה נגעי בגדים),  
ולכסותו; וכן כרגל: נותנין לו כל ימי הרגל' (דנגע האחרון נולד לו בימי  
חתנות); אי אמרת 'יטהר' תנן, מקמייתא טהר ליה (מיד כשנולד זה),  
לבתרייתא (ומזה אינו טמא) נטרינן ליה שבעה ימי משתה (דנטרינן ליה יומי דחתונה  
או של רגל לכל אדם); אלא אי אמרת 'ויטהר' תנן, סוף סוף (לא מהני ליה מידי  
הא דנטרינן ליה): כי לא מטמא לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא (דאינו  
טהור מראשונה עד שתתפא אחרונה), מאי ?  
תיקו.

תוספות ד"ה מקמייתא טהר לי לבתרייתא נטרי' ליה ז' ימי המשתה. ואי תימא והא בעי תגלחת  
וצפרים ואסור בתשמיש המטה כל ימי ספורו?  
ויש לומר: כגון שלא היה אלא מצורע מוסגר;  
אי נמי אפילו מוחלט: נהי דכי קצץ, טמא מדרבנן [??#?? טומאתו לא ין פרחה?] - מכל מקום  
שרי לעשות תגלחת וצפרים ולמנות ימי ספורו וליטהר מן התורה, ומיהו כפרתו א"א להביא: דאינו  
יכול להכניס ידיו לבהונות כל זמן דטמא מדרבנן, כדאמר (פסחים דף צב.). אף על פי שאין טבול יום  
אחר נכנס - זה נכנס, דלא התירו אלא משום פסח.

בעי מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: צורם אוזן בככור ומת מהו  
לקנוס בנו אחרינו (שלא יאכל מאותו בכור עולמית) ? אם תימצי לומר מוכר  
עבדו לעובדי כוכבים ומת (במסכת גיטין, דקיימא לן: קונסין אותו לפדותו עד עשרה בדמיו,  
ומיבעיא לן התם: אם מת המוכר - מהו לקנוס בנו אחרינו? אם תימצי לומר ולמפישט בהיא ד) קנסו בנו

אחריו, (התם דינא הוא:) דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות; אם תימצי לומר כוון מלאכתו במועד ומת (הא דאמרינן במועד קטן (דף יב:) *המכין מלאכתו במועד* - דמניח כרמו לבצור ואומר "במועד אבצירנה, שהרי דבר האבוד הוא, והתירוהו חכמים במועד" - *תאבד ולא יבצרנה הואיל ולכך נתכין*, ומיבעיא לן התם: אם מת קודם המועד - מהו לקנוס בנו אחריו ולא יבצרנה במועד?) (ואם תימצי לומר התם הוא ד) לא קנסו בנו אחריו משום דלא עבדא לאיסורא (דהא לא עביד אביו איסורא, דהא מת קודם המועד), הכא (אבל הכא עבד איסורא דמטיל מום בקדשים) - מאי? לדידיה קנסו רבנן והא ליתיה? או דלמא לממוניה (לבכור) קנסו רבנן, והא איתיה?

אמר ליה: תניתוה [שבועית פ"ד מ"ב]: *'שדה שנתקווצה בשביעית* (שנטל קוציה ממנה שהיו תלושין ומפחרין בה) - *תזרע למוצאי שביעית* (דליכא למיקנס מידי, דהא לא עבד בשביעית עבודה חשובה); *ניטיבה* (נזבלה על ידי עגלות ומשאות של זבל) *נידייה* (על ידי דיר בהמות: שמעמידין ומשכיבין אותה חדש או חדשים כדי לזבלה) - *לא תזרע למוצאי שביעית* (דקנסינן דעבד עבודה חשובה בשביעית), ואמר רבי יוסי ברבי חנינא: נקטינן: *'הטיבה ומת* - בנו זורעה', אלמא לדידיה קנסו רבנן, לבריה לא קנסו רבנן! אמר אביי: נקטינן:

(בכורות לה, א)

טימא טהרות ומת - לא קנסו בנו אחריו (לשלם, אף על גב דלדידיה קנסו, כדאמרינן בפרק 'ארבעה אבות נזיקין' (בבא קמא ד:)); מאי טעמא? - היזק שאינו ניכר (שהרי טהרות מונחות לפניו, ואין היזק ניכר בהן) לא שמיה היזק (לחיובה אפילו לדידיה מדאורייתא); קנסא דרבנן - לדידיה קנסו רבנן, לבריה לא קנסו רבנן.

משנה:

מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל (לפי שלא היה נגזז מעולם), וראהו קסטור (ממונה) אחד, ואמר: מה טיבו של זה (שהניחוהו להזקין כל כך)? אמרו לו: בכור הוא, ואינו נשחט אלא אם כן היה בו מום. נטל פיגום (רומח) וצורם אזנו, ובא מעשה לפני חכמים והתירו (שהרי אין לומר שהעובד כוכבים הזה להתירו נתכין, שהרי אינו יודע שעל ידי מום שיעשה בו ישחט אלא אם כן נפל בו מאליו); ואחר שהתירו - הלך וצירם באזני בכורות אחרים, ואסרו. פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה וקשרו זנבי טלאים זה בזה ונפסקה זנבו של אחד מהם, והרי הוא בכור, ובא מעשה לפני חכמים והתירו; ראו שהתירו - הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים, ואסרו. זה הכלל: כל שהוא לדעתו (שלהטיל מום נתכין להתירו) [רבנו גרשום: לדעת הבעלים] - אסור; שלא לדעתו [רבנו גרשום: שלא ציוו בפירוש הבעלים, לא לקסדור ולא לתינוקות] - מותר. [רבנו גרשום: אבל כשצורם באזני בכורות אחרים, והתינוקות נמי, ולא מיחו בידם הבעלים - היינו 'לדעתם'; משום הכי אסור.]

גמרא:

פעם אחרת היה כו':

וצריכא: דאי אשמעינן עובד כוכבים (דהתירו בכור ראשון על ידו) דלא אתי למיסרך (משום דליכא למימר: אתי האי עובד כוכבים למיסרך: ללמד להטיל מום בקדשים, דסריכיה דעובד כוכבים לא איכפת לן, שהרי נהוג הוא באיסורא) אבל קטן דאתי למיסרך אימא לא! ואי אשמעינן קטן - משום דלא אתי לאיחלופי בגדול (דמאן דחזי דהתירו חכמים במום הבא לו על ידי תינוקות - לא אתי למימר 'אי שדי גדול מומא מישתרי', דגדול בקטן לא מיחלף), אבל עובד כוכבים דאתי לאיחלופי בגדול - אימא לא? צריכא.

אמר רב חסדא אמר רב קטינא: לא שנו (דמותר הבכור על ידי העובד כוכבים) אלא דאמר ליה (לקסדור) ' (אינו נשחט) אלא אם כן היה בו מום' (דמשמע שיפול בו מום ממילא, דליכא למימר דמדבריהם למד עובד כוכבים דניחא להו שיפיל בו מום), אבל אם

אמר ליה 'אם נעשה בו מום' ('נעשה' משמע על ידי אדם) - כמאן דאמר ליה 'זיל עביד ביה מומא' דמי.  
אמר רבא: מכדי ממילא הוא (שלא היה יודע העובד כוכבים שיהא מותר על ידו ולא להתיר נתכוין); מה לי 'היה' מה לי 'נעשה'? אלא 'נעשה' נמי ממילא הוא, ולא שנא.

זה הכלל כל שהוא לדעת אסור:  
לאיתויי מאי?  
לאיתויי גרמא (אם הניח בצק ודבילה על גבי אוזן הבכור כדי שיבא הכלב ויטלנו).

שלא לדעת:  
לאיתויי מסיח לפי תומו (שלא שאלם קסדור 'מה טיבו', אלא הם עצמן מסיחין לפי תומם ואומרים 'ראה לא ישחט זה לעולם אלא על ידי מום' ולא נתכוונו לכך שיטיל בו מום).

משנה:  
היה בכור (איל מנגח) רדפו (לאדם לנגחו), בעטו (אדם לבכור) ועשה בו מום - הרי זה שוחטין עליו (ואפילו כהן, לפי שלהצלתו נתכוין).

גמרא:  
אמר רב פפא: לא שנו אלא שבעטו בשעת רדיפה, אבל לאחר רדיפה - לא.  
פשיטא!?

מהו דתימא צעריה הוא דמדכר (מה שרדפו) - קא משמע לן.  
איכא דאמרי אמר רב פפא: לא תימא בשעת רדיפה - אין, אבל שלא בשעת רדיפה - לא, אלא אפילו לאחר רדיפה נמי; מאי טעמא?  
צעריה [הוא] דמדכר.

אמר רב יהודה: מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם (דבכור אינו קדוש עד שתקדשו [היציאה מה] רחם).  
אמר רבא: גדיא באודניה (גדי - אזניו ארוכות, וקודם שיצא כל ראשו נראין אזניו ויכול להטיל מום דכל זמן שלא יצא כל ראשו אינו כילוד); אימרא בשפוטיה (ששפתיו נראין תחלה, ואזניו קשורות ואינן נראות עד שיצא כל ראשו).  
איכא דאמרי: אימרא נמי באודניה: אימור דרך צדעיו (טונפל"ש) נפק.

אמר רבא: אכל ולא מיחזי, פעי (צועק ופותח פיו הרבה) ומיחזי (אם לבכור יש לו מום בתוך פיו, וכי אכיל לא מיחזי, אפילו הכי כי פעי מיחזי) הוי מומא (הוי מום שבגלוי, ונשחט עליו, דאמרינן בפירקין דלקמן (דף לז.) דאינו נשחט אלא על מום שבגלוי).  
מאי קא משמע לן? תנינא [ספרי אמור פרשתא ז משנה יב]: 'החוטין' (ככי דשיני, שקורין יציב"ה [חניכיים]) החיצונות (אותם שלפנים כנגד חוטמו) שנפגמו (שניטל מהם מעט) ושנגממו (או שנגממו: שנחתכו ברחבן מלמעלה בעומק ולא חיסרו כלום - הוי מום, הואיל ונראו אותן חוטין), הפנימיות (שהשיניים הגדולות קבועות בהן, שקורין מיישיליר"ש [טוחנות]) שנעקרו (לגמרי - הוי מום, כדמפרש ואזיל: הואיל וכי פעי מיחזי, אבל פגימה או גימוס אינו ניכר בהם, שהרי חבואות בפה) - מאי טעמא (הוי פנימיות מום אפילו בעיקרה)? לאו משום דכי פעי מיחזי?  
אמר רב פפא: רבא נמי טעמא דמתניתין מפרש: מאי טעמא נעקרו הוי מומא? - משום דכי פעי מיחזי.

משנה:  
כל המומין הראויין לבא בידי אדם (שיש לומר אדם הטילו בו, כגון: נסמית עינו, נקטעה ידו, נסדקה אזנו) - רועי ישראל נאמנין (לומר 'מאליהן נארעו לו'), רועים כהנים אינן נאמנין (דנחשדו בדבר). (ובגמרא מפרש מאי קרי 'רועי ישראל' ומאי קרי 'רועי כהנים'; האי דנקט 'ראויין לבא בידי אדם' - לפי שיש מומין שאין ראויין לבא בידי אדם, כגון: בעל חמש רגלים או עינו אחת גדולה כשל עגל או קטנה כשל ארז, דהוי מום שאין אדם נחשד עליו).  
רבן שמעון בן גמליאל אומר: נאמן הוא על של חבירו ואין נאמן על של עצמו;

רבי מאיר אומר: החשוד על הדבר - לא דנו ולא מעידו.  
(דבר שמעון בן גמליאל ורבי מאיר מפרש בגמרא)

גמרא:

רבי יוחנן ורבי אלעזר: חד אמר (מתניתין, דקתני 'רועי ישראל נאמנין') - 'רועי ישראל' (אפילו הן עומדים) בי כהנים (בבית הכהנים שהבכור שלהם) נאמנין:  
ללגימא (דליחשדיה שמא על ידי אדם בא לו בכוונה, ורועה זה משקר ובא להחזירו כדי שישחטו רבו כהן ויאכילו ממנו עמו [מאחר והוכרז בעל מום]) לא חיישינן; (והא דקתני) 'רועי כהנים' (אפילו הן עומדים) 'הכי קאמר': בי ישראל אין נאמנין (רועים שהן כהנים אין נאמנין אם הבכור ביד ישראל: דנחשד האי כהן רועה שהוא עצמו הטילו בו): מימר אמר: כיון דקא טרחנא ביה - לא שביק לדידי ויהיב לאחריני (ויהיב ליה לכהן אחרינא), והוא הדין כהן לכהן (כלומר: ומסבא נפקא לן דכהן רועה אינו נאמן להעיד על הבכור של כהן אחר): דחיישינן לגומלין (דסבר 'אעידנו עכשיו והוא יגמול לי כשיתן לי ישראל בכור תם ואטיל בו מום ויבא כהן זה ויעידני שמאליו נפל בו מום'), ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: 'נאמן הוא על של חבירו' (בין רבו בין אחר) ואינו נאמן על של עצמו (דלא נחשדו כהנים אלא על הבכור של עצמו שכבר נתנו לו ישראל), ואתא רבי מאיר למימר 'החשוד על הדבר' (דהיינו כהנים שנחשדו על הבכורות) לא דנו ולא מעידו; (ולקמיה פריך רבי מאיר היינו תנא קמא?)  
וחד אמר: (מתניתין, דקתני 'רועי ישראל נאמנין' - הכי קאמר): רועי ישראל והן כהנים (רועי בהמות ישראל אף על פי שהן כהנים) נאמנין (דמה לו לשקר):

(בכורות לה, ב)

מימר אמר 'לא שביק (האי ישראל כהן) צורבא מרבנן ויהיב לדידי (דסתם רועה - עם הארץ הוא); רועי כהנים והן ישראל (רועי בהמות של כהנים אף על פי שהרועים ישראל) - אינן נאמנין (להעיד על בכורו של רבו כהן), דחיישינן ללגימא, וכל שכן כהן לכהן דלא (וכל שכן רועי כהן ובהמות של רבן כהן אין נאמנין), דחיישינן לגומלין וחיישינן ללגימא, ואתא רבי שמעון למימר 'נאמן הוא על של חבירו' (אכהן לכהן קאי, וקאמר דנאמן הכהן הרועה על של רבו, דלא חיישינן לא לגומלין ולא ללגימא) ואינו נאמן על של עצמו', ואתא רבי מאיר למימר 'החשוד על הדבר' (כהנים חשודים על הבכורות) לא דנו ולא מעידו; בשלמא למאן דאמר 'רועי ישראל והן כהנים נאמנין' - היינו דאתא רבי מאיר למימר 'החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו' (ופליג אדרבי שמעון דשרי אפילו כהן לכהן, ופליג אדתנא קמא דאמר 'רועי בהמות ישראל ואפילו הן כהנים נאמנין, [ואומר רבי מאיר] דהרועים כהנים אין נאמנין), אלא למאן דאמר 'רועי כהנים בי ישראל אין נאמנין', מאי אתא רבי מאיר לאשמועינן? היינו תנא קמא (דהאמר תנא קמא נמי דכהן אינו נאמן)!

איכא בינייהו דרבי יהושע בן קפוסאי, דתניא: 'רבי יהושע בן קפוסאי אומר: בכור בי כהן - צריך שנים מן השוק להעיד עליו (שנים כל שהן, ואפילו כהנים, אבל כהנים שבביתו - לא); רבן שמעון בן גמליאל אומר: אפילו בנו, אפילו בתו' (רבי שמעון לטעמיה, דאמר 'נאמן הוא על של חבירו', ואביו היינו נמי 'חבירו': דאין כהן נחשד אלא על של עצמו); רבי יוסי אומר: אפילו עשרה והן בני ביתו - אין מעידין עליו (אבל מן השוק - עד אחד נאמן; דלרבי יהושע צריך שנים מן השוק) ' (דומה לתוספתא בכורות פ"ג מ"ו; במקום רבי יוסי שם הגירסא: רבין) (תנא קמא אית ליה דרבי יהושע בן קפוסאי, דקאמר תנא קמא: רועי כהנים - בין בי ישראל בין בי כהנים, כדפרישית טעמא - אין נאמנין, אבל כהנים דעלמא - נאמנין, ואפילו אבכורות דכהנים ולא חיישינן לגומלין אלא ברועה דקאי גביה, וסבר 'אעיד את רבי והוא יעידני כשיתן לי ישראל בעלמא בכור'; ורבי מאיר לית ליה דרבי יהושע לגמרי: דכיון דנחשדו כהנים על הבכור - לא דן ולא מעיד אפילו כהן דשוק, ואפילו הבכור ביד ישראל).

כמאן אזלא הא דאמר רב חסדא אמר רב קטינא: 'ספק בכור שנוול בי ישראל' (דשל ישראל הוא, כגון: רחלה שלא ביכרה וילדה שני זכרים, דאמרין בפרק שני (לעיל יז). 'אחד לו ואחד לכהן', ושליו הוי ספק שמא יצא ראשון, וירעה עד שיומם ואוכלו ישראל) - צריך שנים מן השוק להעיד עליו (שלא הוטל בו מום בכוונה) ?  
כמאן ? - כרבי יהושע בן קפוסאי (דכי היכי דבכור בי כהנים בעי שנים מן השוק להעיד עליו - הכי נמי ספק בכור ביד ישראל) !  
רב נחמן אמר: בעלים מעידין עליו (ספק בכור ביד ישראל אפילו בעליו ישראל נאמן; דכהנים נחשדו על הבכורות ולא ישראל, ואפילו על ספק בכור שנאכל להם), דאי לא תימא הכי (אלא בעלים חשודים עליו) - (אם כן הוי ישראל חשוד על המומין) [ואם כן] מעשר לרבי מאיר מי מעיד עליו (מי מעיד על מומו? הא אמר רבי מאיר 'החשוד על הדבר לעצמו אינו מעיד לאחרים', כדחזינן רבי מאיר פוסל אפילו כהנים דשוק) ?

מעשר (בתמיהה) ? - (הא) ודאי מהימן (אפילו בעליו), דאי בעי - שדי ביה מומא (בהיתר) בכלייה עדריה (קודם שיעשר, דאכתי לא קדשא חד מינייהו) !  
אלא (הכי פריך) : ספק בכור לרבי מאיר (אי בעלים חשודים עליה - נמצאו ישראל חשודים על ספק בכור, וכל שכן כהנים: דהא אי הוה נמי בבהמות עדר כהן ספק בכור הנוול בעדרו - בעי אמתוני עד שיומם, דכהנים לא נפטרו מבכור בהמה טהורה [בפרק שני (לעיל יג.)], ואם כן) מי מעיד עליו ? וכי תימא הכי נמי : דלית ליה תקנתא (לרבי מאיר) - והתנן [בכורות פ"ב מ"ח; דף יח, ב] : 'שהיה רבי יוסי אומר : כל שחליפיו ביד כהן (כגון האי ספק בכור: שהכהן נטל [אחד מן הספיקות]) - פטור (ישראל) מן המתנות (כזרוע ולחיים וקיבה דעשו שאינו זוכה כזוכה, כדאמרן בפרק שני (שם יח.)), ולרבי מאיר מחייב (ומדמחייב ליה רבי מאיר במתנות - מכלל דבר אכילה הוא)' אלא שמע מינה בעלים מעידין עליו : כהנים הוא דחשידי אמומי, ישראל לא חשידי אמומי.

איתמר : רב נחמן אמר : הלכה כרבן שמעון בן גמליאל (דאפילו בנו ובתו) ; רבא אמר : הלכה כרבי יוסי [אפילו עשרה והן בני ביתו - אין מעידין עליו].

ומי אמר רבא הכי ? והאמר רבא : בעלים (כהן בעליו של בכור) עומדים עמנו בחוץ, נכנס (הבכור) שלם (בבית) ויצא חבול - מעידין עליו (אותם שבבית שמאליו נפל בו; אלמא אין נחשד אלא כהן בעל הבית שהבכור שלו, כרבי שמעון בן גמליאל) ! ?

אימא 'כל בעלים עומדים (בניו ובני ביתו עומדין עמנו בחוץ ומעיד עליו רועה שהיה בבית) ' ולא חיישינן.

אי הכי מאי למימרא (פשיטא: הואיל וכל בעליו עמנו - מי יטילנו) ? מהו דתימא ניהוש לחשדא (דרועה גופיה הטילו בו) - קא משמע לן. (לישנא אחרינא: אימא כל בעלים עמנו כלומר: אי אמרי סהדי 'כל בעליו של בכור' - דהיינו הוא ובני ביתו - היו עמנו בחוץ, ונכנס הבכור שלם בבית ויצא חבול' - מעידין כלומר: עדותן עדות, ושרי, הואיל ולא היה איש בבית. ניהוש לחשדא שמא הם גרמו לו מתחלה שהניחו לו דבילה על האזן, אי נמי עשו לו גומא ונפל שם.)

והלכתא כרבן שמעון בן גמליאל, ודוקא בנו ובתו, אבל אשתו - לא; מאי טעמא ? - אשתו כגופו דמי. אמר ליה רב פפא לאביי : לרבי מאיר, דאמר 'החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו', וקאמר רבי מאיר 'החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה', כהנים הכי נמי דלא דייני דינא ? והכתיב : (דברים כא, ה) [ונגשו הכהנים בני לוי כי בס בחר ה' אלקיך לשרתו ולברך בשם ה'] ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע ?

(בכורות לו, א)

אימר דאמר רב מאיר לחששא, לאחזוקינהו (בחשודים) מי אמר ? ('חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה' - היכא דמוחק לן דעובר על דבר אחד.)

איבעיא להו : עד מפי עד - מהו לעדות בכור (להעיד שלא הטיל בו מום זה בכונה) ?

רב אסי אסר ורב אשי שרי.

א"ל רב אסי לרב אשי : והא תנא דבי מנשה 'אין עד מפי עד כשר אלא לעדות האשה (שמת בעלה במדינת הים)' ?

תני 'אלא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד' (ובעדות בכור נמי אשה כשרה, דאמרין 'הלכתא כרבן שמעון ואפילו בתו').

רב יימר אכשר עד מפי עד בבכור; קרי עליה מרימר 'יימר שרי בוכרא' (יימר המתיר בכורות; לשון גנאי) !

והלכתא עד מפי עד כשר לעדות בכור.

[השוה שבת קמה, ב; ושם המחלוקת בין רב אמי ורב אסי; אך אם כן - היה צריך להיות 'רבי אמי ורבי אסי', שהרי הם היו בארץ ישראל; ולכן יתכן לקיים את הגירסה כאן, שהמחלוקת היא בין רב אסי וחברו אשי הקדום, שבדרך כלל אין נותנים לו תואר רב, כמן שלא נתנו תואר רב לשמואל. את תנא דבי מנשה מצטטים רב יהודה [סנהדרין נז, ב], ולפי זה נראה שאפשר שכאן אכן כגירסת הספרים: רב אסי, ורב אשי - הקדום.]

אמר רבי אילעא : לא היו מוחזקין בו (בטלה) שהוא בכור, ובא אחד (כהן, בעליו) ואמר שהוא בכור ומומו עמו (שלא הוטל מום זה בכונה, ואתי לאחויי לחכם אי קבוע הוא אי עובר הוא) - נאמן (דהפה שאסר ואמר 'בכור הוא' - התיר ואמר 'מומו עמו').

מאי קא משמע לן? שהפה שאסר הוא הפה שהתיר? תנינא [כתובות 9"ב מ"ה]:  
 'האשה שאמרה "אשת איש הייתי" (ולא היינו מוחזקין בה שהיא אשת איש מעולם)  
 וגרושה אני" - נאמנת (ומותרת להנשא): שהפה שאסר הוא הפה שהתיר? מהו דתימא התם הוא דאי בעיא לא אמרה (כלומר: אי הוה חשידא להינשא בחיי בעלה בלא גירושין, הוה שתקה ולא אמרה 'אשת איש הייתי', דהא בפנויה מוחזקין לה) אבל הכא (בבכור) דלא סגיא דלא אמר (בכור הוא, כי היכי דלימא ליה חכם מוס קבוע הוא או עובר): דקדשים בחוץ לא אכיל (דקדשים תמימים אין הכהן נחשד לאכול בחוץ, דבר כרת הוא! אבל נחשד להטיל בו מום, דלאו בעלמא הוא, ולא יהא נאמן), אימא לא 'הפה שאסר' הוא? - קא משמע לן (דנאמן), דאי משום הכי (דהוא הטיל בו מום) הוה שדי ביה מומא דניכר (אפילו לעם הארץ שהוא מום) ואכיל ליה (ותו לא הוה בעי למיתי קמן ולמימר 'בכור הוא', דהא אין אדם אחר יודע שהוא בכור! ובקדשים בחוץ נמי ליכא לספוקיה: דהא מום ניכר שדא ביה, והיכא דאנן יודעין שהוא בכור - ליכא למימר הכי: דבעל כרחך אתי לקמן: דאי הוה שחית ליה בלא מומחה, כיון דכולי עלמא ידעי שהוא בכור - הוה חשדי ליה).

מתקיף לה מר בר רב אשי: מאי שנא מההוא גברא דאוגר ליה חמרא לחבריה, ואמר ליה: "לא תיזיל באורחא דנהר פקוד דאיכא מיא! זיל באורחא דנרש דליכא מיא!" ; אזל באורחא דנהר פקוד ומית חמרא, ואתא ואמר ליה: "באורחא דנהר פקוד אזלי, ומיהו מיא לא הו!" ואמר רבא: מה לו לשקר! אי בעי אמר 'באורחא דנרש אזלי'! ואמר אביי: 'מה לו לשקר' במקום עדים לא אמרינן (דאנן סהדי דכל שעתא איכא מיא) - (והכא נמי: כיון דאנן סהדי דכהנים חשודים על המומין - לא נימא 'מה לי לשקר')?

הכי? השתא: התם ודאי איכא מיא התם ודאי שדי ביה מומא חששא הוא, ובמקום חששא אמרינן 'מה לו לשקר'. יתיב רבינא וקאמר להאי שמעתא (דרבי אילעאי) בלא גברא (בסתמא אמר ליה 'לא היו מוחזקין בו שהוא בכור כו'); אמר ליה רבא זוטי לרבינא: אנן משמיה דרבי אילעא מתנינן לה.

רבי צדוק הוה ליה בוכרא, רמא ליה שערי בסלי; בהדי דקאכיל איבזע שיפתיה; אתא לקמיה דרבי יהושע, אמר ליה: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ (ומי חשדינא אנא למישדי ביה מומא בכוונה ככהן עם הארץ)? אמר לו רבי יהושע: הן (חילקנו ולא חשידת). אתא לקמיה דרבן גמליאל, אמר ליה: חילקנו בין חבר לעם הארץ? אמר ליה רבן גמליאל: לא! אמר ליה: והא רבי יהושע אמר לי 'הן'? אמר לו: המתן עד שיעלו בעלי תריסין (מגינים: תלמידי חכמים הנלחמים במלחמה של תורה) לבית המדרש; כיון שנכנסו לבית המדרש - עמד השואל ושאל: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ? אמר ליה רבי יהושע: לאו. אמר ליה רבן גמליאל: והלא משמך אמרו לי הן! יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך! עמד רבי יהושע על רגליו, ואמר: היאך אעשה (יכול להכחישו)? אילמלי אני חי והוא מת יכול החי להכחיש את המת (הייתי יכול להכחיש ולומר 'לא אמרתי'), עכשיו שאני חי והוא חי היאך חי יכול להכחיש את החי (ודאי כן אמרתי וחרני בי)? והיה רבן גמליאל עומד ודורש ורבי יהושע עומד על רגליו עד שריננו כל העם ואמרו לחוצפית המתורגמן "עמוד (שתוק)! - ועמד (ושתק).

משנה:

נאמן הכהן לומר "הראיתי בכור זה (לחכם) ובעל מום הוא (ואמר לי שמום קבוע הוא)" (ושוחטו, ובלבד שיהיו לו עדים שלא הטילו בו).

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: נאמן הכהן לומר (לחכם): "בכור זה נתן לי ישראל במומו (במום זה שבו)!" מאי טעמא?

כל מילתא דעבידא לאיגלויי (דאתי חכם ואמר "לא התרתיו לך") - לא משקרי בה אינשי.

אמר רב אשי: אף אנן נמי תנינא: 'נאמן הכהן לומר "הראיתי בכור זה ובעל מום הוא" מאי טעמא? לאו משום דאמרינן 'כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי'?  
התם הוא דקדשים בחוץ לא אכיל (לא! לעולם אימא לך מילתא דעבידא לאיגלויי משקרי אינשי והכא - היינו טעמא דמהימן: דלא חשידי כהני לאכול קדשים תמימים בחוץ, הלכך אי לאו דשרי ליה חכם - לא הוה אמר 'שרא לי' ושחית ליה בלא התרת מומחה), אבל הכא (דקא מחוי ליה לחכם ואמר 'במום זה נתן לי ישראל' כדי שלא יצטרך להביא עדים שמאליו נפל בו), כיון דחשידי (כהני להטיל מום ולמימר 'נפל מאליו') - חשידי (נמי להטיל מום ולמימר 'ישראל נתנו לי במומו').  
מתיב רב שיזבי [דמאי פ"ד מ"ה]: 'האומר למי שאין נאמן על המעשר "קח לי ממי שהוא נאמן", או "ממי שהוא מעשר" (שאינו לוקח פירות מעם הארץ או ממי שלוקח מעם הארץ, ומעשר דמאי קודם שימכרם) - אינו (שליח זה) נאמן (לומר מנאמן לקחתיו)' ; אמאי? נימא 'כל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי'?  
שאני התם

(בכורות לו, ב)

דאית ליה לאשתמוטי (ולמימר 'אי לדידך לא מהימן, אנא הוה חשיבנא ליה מהימן', הלכך לא מירתת מעיקרא).

סיפא ודאי מסייעא ליה: "'מאיש פלוני" (דהזכיר לו משלח שם הנאמן) - הרי זה (השליח) נאמן (דחייש 'שמא יתבעני ונמצאתי משקר')' (והך סיפא ודאי מסייעא ליה לרב יהודה, דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי בה אינשי) !  
התם, כיון דאית ליה תובע - מירתת. (כלומר: מהא לא תסייעה, דהתם מירתת שליח: כיון דחזי דקפיד משלח להזכיר שם האיש - סבר: ודאי יתבענו, אבל גבי בכור - לא מירתת האי כהן, דסבר: מי יטרח לחפש אחר דברי ולישאל לאותו ישראל אם נתנו לי במומו?)

אמר רבי ירמיה בר אבא: מנא ליה ליהודה הא (דאמרן לעיל נאמן כהן לומר: בכור זה נתן לי ישראל במומו)? אנא - בגידול קבעתיה (אני שניתיה לגידול), וגידול קבע בדידיה (והוא שנאה לרב יהודה, והכי אמרי לגידול: נאמן ישראל לומר כן; לישנא אחרינא בגידול קבעתה: לחכם אחד 'גדול' שניתיה), והכי אמר לי: 'נאמן ישראל לומר "בכור זה נתתי לכהן במומו"'.  
ישראל? פשיטא!?

לא, צריך בקטן (שהיה קטן הטלה כשנתנו לו) והגדיל; מהו דתימא לא קים ליה (דמשום דהגדיל הטלה - אינו מכירו, ושמא אחר הוא, והאי כהן הטיל בו מום) - קא משמע לן.

בסורא מתנו כלשנא בתרא (נאמן ישראל), בפומבדיתא כלשנא קמא (דאפילו הכהן נאמן);  
והלכתא אפילו כלשנא קמא.

רפרם בפומבדיתא הוה ליה בוכרא, ויהביה ליה לכהן בלא מומא;  
אזל שדא ביה מומא. יומא חד חלש (רפרם) בעיניה, אייתיה (האי כהן לבוכרא) לקמיה (למיחזי אס מום קבוע הוא, וסבר ההוא כהן 'השתא חייש בעיניה ולא יכיר שזה הוא שנתן לי בלא מום'), אמר ליה: בכור זה נתן לי ישראל במומו; ארפסיניה לעיניה (פתח עינו בכח) - חזייה בשקריה (שהכיר שהוא נתנו לו בלא מום), אמר ליה: לאו אנא דיהיבתיה לך?  
ואפילו הכי לא חש לה (רפרם) למילתא (למימר דלא יהיה עוד כהן נאמן לומר 'בכור זה נתנו לי ישראל במומו')?

האי - הוא דחציף (שהרי הוא החזיק עצמו כחצוף לשני דברים: אחד - שהטיל בו מום, ועוד - דהיה לו להראותו לחכם אחר והראהו לזה עצמו שנתנו לו), כולי עלמא לא חציפי.

ההוא שרוע (עינו אחת גדולה ואחת קטנה) דאתא לקמיה דרב אשי, אמר: למאי ניחוש ליה?: אי כהן הוא אי ישראל הוא (שלא היה מכיר בזה אם כהן אם ישראל, ואמר: ואפילו הוא כהן וחשוד על הבכור - אין כאן חשדא) - הרי בכור ומומו עמו (שהרי כך נולד) !

אמר ליה רבינא לרב אשי: ודלמא ישראל הוא, ואמר רב יהודה: 'אין רואין בכור ישראל אלא אם כן כהן עמו' (דשמא אם יאמר לו קבוע - ישחטנו ויאכל הוא: דכיון דקבוע הוא - הרי הוא נאכל לכל אדם, אלא שגזילת כהן הוא, והאי לא חייש לגזילה ואכיל ליה) ?

אמר ליה: הכי? השתא: התם (גבי שאר מומין שאין מובהקין, איכא למיחשדיה לישראל שמא יגזול את הכהן, ואף על גב דאדם כשר הוא - בהא מילתא דלא בעי לשוחטו אלא על פי מומחה), (ד) נהי דקדשים בחוץ לא אכיל (דבכרת הוא השוחט קדשים בחוץ), אממוניה דכהן חשיד (מיהו אגזילה דכהן, דלאו בעלמא - חשיד); הכא, מכדי ידע דהאי מום מובהק הוא, מאי טעמא אתיוה קמיה רבנן? משום כבודו דחכם! על כבודו דחכם לא עבד, איסורא עבד (בתמיה! ודאי לא יגזול)!

משנה:  
הכל נאמנין על מומי מעשר (להעיד שמאליו נפל בו, ובספק מעשר קאמר, כגון קרא לתשיעי "עשירי", דאמרינן בפרק אחרון (לקמן נט.) 'אינו נאכל אלא במום').

גמרא:  
מאי טעמא?  
דאי בעי שדי ביה מומא מעיקרא.  
מי ידע הי נפיק (בפתח עשירי שיטיל בו מום מעיקרא)? וכי תימא מפיק ליה בריש עשרה (כלומר בעשירי), (ויקרא כז, לג) לא יבקר בין טוב לרע [ולא ימירנו ואם המר ימירנו והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל] אמר רחמנא!!  
אלא דאי בעי שדי ביה מומא בכולי עדריה.

משנה:  
בכור שנסמית עינו, ושנקטעה ידו, ושנשברה רגלו (דהוי מום מובהק) - הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת (שאינן חכמים).  
רבי יוסי אומר: אפילו יש שם כ"ג [כל חברי הסנהדרין] - אינו נשחט אלא על פי מומחה.

גמרא:  
רבי שמלאי ורבי יהודה נשיאה, תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי, אמרי - ואמרי לה רבי שמלאי ורבי יהושע בן לוי, תרוייהו משום רבי יהודה נשיאה אמרי: התרת בכור בחוצה לארץ (שאינו ראוי להקריב ואפילו בזמן בית המקדש) - על פי שלשה בני הכנסת.  
אמר רבא: ובמומין מובהקין.  
מאי קא משמע לן? תנינא: 'בכור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשתברה רגלו - הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת'!!  
אי ממתניתין, הוה אמינא 'בחוצה לארץ - אפילו מומין שאין מובהקין, והאי דקתני 'מובהקין' - להודיעך כחו דרבי יוסי! קא משמע לן.

אמר רב יהודה אמר רבי ירמיה בר אבא, ספק (אמרה לי רבי ירמיה) משמיה דרב, ספק (אמרה לי) משמיה דשמואל: שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה (במומין מובהקין).  
מאי קא משמע לן? תנינא 'הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת'? אי ממתניתין, הוה אמינא במקום מומחה - קא משמע לן: במקום שאין מומחה - אין, במקום שיש מומחה - לא.

אמר רב חייא בר אבין אמר רב עמרם:  
שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה;  
שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם.  
'שלשה מתירין את הבכור במקום שאין מומחה' -

(בכורות לז, א)  
לאפוקי מדרבי יוסי (דמתניתין);  
'שלשה מפירין את הנדר במקום שאין חכם' (הא יש חכם - הוא לבדו מתירו) -  
לאפוקי מדרבי יהודה, דתניא: 'הפדת נדרים בשלשה; דבי יהודה אומר: אחד מהם חכם'.  
'במקום שאין חכם' - כגון מאן (הוי אותו חכם)?

אמר רב נחמן: כגון אנא.

'רבי יהודה אומר: אחד מהן חכם' מכלל דהנך (דהנך) כל דהו (בתמיה, כלומר: אפילו עמי הארץ השנים? ועמי הארץ היאך ראויין להצטרף)?  
אמר רבינא: דמסברי להו (טעמי הלכות נדרים, ואותו חכם ילמד את השנים) וסברי.

רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג [כל חברי הסנהדרין] [אינו נשחט אלא על פי מומחה]:

אמר רב חננאל אמר רב: אין הלכה כרבי יוסי.  
פשיטא! יחיד ורבים הלכה כרבים!?

מהו דתימא נמוקו עמו (הא קיימא לן במסכת גיטין (דף טז.) 'רבי יוסי נימוקו עמו', ותיהוי הלכתא כוותיה) - קא משמע לן. ('נימוקו' = טעמו: שהיה מביא טעם לדבריו כל שעה.)  
תפשוט מהא (דאמר רב חננאל משמיה דרב 'אין הלכה כרבי יוסי'), דהך קמייתא (דאמר רב יהודה לעיל 'ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל: שלשה מתירין את הבכור') - משמיה דשמואל איתמר, דאי משמיה דרב - תרתי למה לי (למה ליה למימר לרב תרתי זימני דשלשה מתירין את הבכור ואין הלכה כרבי יוסי)?

חדא מכלל דחבירתה איתמר [רבנו גרשום: אלא ודאי לא איתמר אלא חדא משמיה דרב, ואידך מכללא: מדוקיא דההיא איתמר, ואליבא דרב].

משנה:

השוחט את הבכור (ומכר מבשרו) ונודע שלא הראהו (לחכם): מה שאכלו (שהלוקחים אכלו) - אכלו, ויחזיר להם הדמים (משום קנס: דאיסור ספי ליה), ומה שלא אכלו, הבשר יקבר (דבכור תם אסור בהנאה) ויחזיר את הדמים.  
וכן השוחט את הפרה ומכרה ונודע שהיא טרפה: מה שאכלו אכלו, ומה שלא אכלו הם יחזירו לו את הבשר והוא יחזיר להם את הדמים.

מכרוהו (הלוקחים) לעובד כוכבים או הטילוהו לכלבים (הואיל ולא גרם להו איסורא) - ישלמו לו דמי טרפה (דמי בשר טריפה בזול, והוא יחזיר להם המותר).

גמרא:

תנו רבנן: 'המוכר בשר לחבירו ונמצא בשר בכור, פירות ונמצא טבלים, יין ונמצא יין נסך - מה שאכלו אכלו, ויחזיר להם את הדמים' (דכל מה שאכלו אינו נהנה להם משעה שנודע להם);

רבי שמעון בן אלעזר אומר: דברים שהנפש קצה (מואסת, כמו ואקוץ בס' ויקרא כ"ג) בהן - יחזיר להן את הדמים, ושאיין הנפש קצה בהם - ינכה להם את הדמים (והוא יטול קצת);

ואלו הן 'דברים שהנפש קצה בהן': נכילות וטריפות, שקצים ורמשים;

ואלו הן 'דברים שאין הנפש קצה בהן': בכורות, טבלים, ויין נסך.

'בכור' (בתמיה)? ולימא ליה (ישראל לכהן שמכר): 'מאי אפסדתך' (הלא אם היה הבשר בידך היה טעון קבורה, שהרי תם שחטתו)?

לא, צריכא כגון דזבין ליה (כהן השוחט לישראל) ממקום מומא, דאמר ליה (כהן): אי לאו דאכלת (אם היה בידי) - הוה מחזינא ליה (כמו שהוא שחוט) ושרי ניהליה, כרבי יהודה (דאמרינן בפרק 'עד כמה' (לעיל כח.) 'השוחט את הבכור ואחר כך הראה את מומו - רבי יהודה מתיר')  
'טבלים' (אמאי יטול קצת)? (לימא ליה מוכר ללוקח): ' (אי לאו דאכלתנהו) הוה מתקיננא להו ואכלנא להו?'

'יין נסך' (אמאי יטול קצת)?

(ומשני): על ידי תערובת (כגון דלא זבין ליה יין נסך גופיה אלא עירבו עם יין כשר ומכרן), וכרבן שמעון בן גמליאל, דתנן [עבודה זרה פ"ה מ"י]: 'יין נסך שנפל לבור

- כולו אסור בהנאה; רבן שמעון בן גמליאל אומר: ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו' (לימא ליה: 'אי הדרתיה ניהלי הוה מזביננא ליה לעובדי כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו').

הדרן עלך כל פסולי המקודשין